

EL LLIBRE D'ACTES
DEL COMÚ D'ARBÚCIES
(1680-1740)

JOSEP MANUEL RUEDA I TORRES

D'entre la documentació de l'arxiu municipal d'Arbúcies, cal destacar una peça primordial per a la interpretació del pas de la societat feudal a la senyorial, predominant des de l'Edat Moderna fins gairebé la primera meitat del s. XX. Ens referim al llibre d'actes del Comú o Universitat d'Arbúcies, que va del 24 de gener de 1680 fins al 23 d'abril de 1740. Aquest llibre ens aporta informació sobre els mecanismes de funcionament del comú, el lloguer de la Gabella, els allotjaments de tropes, la recaptació d'impostos, l'elecció de batlle, els plets amb Joanet, amb el comte de Solterra, amb la família Roquer, l'aparició del cadastre i un llarg etc. Però al meu entendre, l'element més valuós és el fet que reflecteix la presa definitiva del poder municipal per part de la classe pagesa benestant, bona part d'ella, segurament, esdevinguda lliure a partir del final de la Guerra dels Remences (s. XV), poder que retindrà a la nostra contrada, bàsicament fins al començament de la democràcia, com a oligarquia terratinent, quan altres classe emergents la substituiran (burguesia, comerciants o menestrals, classes empresarial i, fins i tot, en alguns casos, la classe obrera), encara que a partir sobretot dels 60, la seva pèrdua d'influència comença a ser palesa, com es pot comprovar si es relacionen els components dels diferents ajuntaments de la vila durant tot el s. XIX i la part esmentada del XX.

En aquest article intentarem esbrinar alguns dels mecanismes d'aquest canvi social i polític, dins del marc d'una societat que abandona definitivament uns esquemes feudals per consolidar-ne uns de senyorials, preindustrials.

ELS ALLOTJAMENTS

L'Arbúcies a cavall del s. XVII i XVIII, és una Arbúcies inestable, marcada sovint per la sagnia dels allotjaments de tropes, per les epidèmies i per la fam;

en definitiva pel que s'han anomenat les tres parques de les societats d'Antic Règim. Tenim creixements vegetatius negatius de població en els anys 1680, 1682, 1691, 1693 i 1696, especialment forts l'any 1691 i sobretot l'any 1696 (Bover & Rueda, 1977). El comú ens parla de la presència de tropes i allotjaments a l'any 1680 (acta de gener), 1684 (octubre i novembre), 1686 (juny), 1687 (juliol i dues actes d'agost), 1689 (setembre i octubre), 1695 (octubre), 1696 (maig i novembre), 1698 (juny; en el mes de març s'especifica que es tracta de valons), 1701 (juny i juliol), 1710 (juliol), 1711 (juliol), 1714 (gener), 1717 (agost), 1720 (octubre). Com podem veure, els allotjaments de tropes devien de constituir quelcom de quotidià; de fet, la Guerra dels Segadors tingué una de les seves motivacions en aquest fet.

En un *memorial* presentat pels regidors de l'Ajuntament a l'Egregi Sr. Comte de Solterra (família Sarriera) a l'any 1720, és diu que els pagesos d'Arbúcies paguen onze sous i sis (?) pel quarter de la guarnició de la vila; que els regidors pagaven, del compte de l'ajuntament, cinc sous per dia i soldat, a les tropes que es trobaven en trànsit, a més del que costen les aportacions a particulars que allotjen soldats, estipulades en dos sous dia-soldat, encara que se n'arribaven a pagar 4. En la seva contesta, el comte de Solterra estipula per al manteniment del quarter o caserna, un pagament de 6 sous diaris i, pel que fa als soldats de trànsit, 3 sous soldat-dia, si són d'infanteria, i 4, si són de cavalleria. No hi ha dubte que aquestes despeses devien de representar un greu gravamen per a la societat arbucienca, a més d'una font de conflictes socials constant.

Tanmateix no sempre es tractava de contribució en allotjaments o diners, sinó que en ocasions eren prestacions personals. Així, en l'acta de maig de 1689 es convoca sometent de 20 homes per anar a la plaça o vila de Camprodon, que estava assetjada pels francesos, i en una altra de juny de 1690, es fa una lleva de 20 homes per a l'exèrcit del rei, durant sis dies, anant totes les despeses a càrrec del comú. Serà també en un mes de juny, però de l'any 1694, que es convocarà sometent, per ordre del comte de Solterra, anant la despesa a càrrec del comú d'Arbúcies.

Amb tot això no trobem cap dada referent al famós combat d'Arbúcies, que es diu que va succeir el 13 de gener de 1714 al pujol o a les penyes de Guerau Sala, en què es van convocar els sometents d'Arbúcies, Sant Hilari, Espinelves i Viladrau. El sometent dirigit per Francesc Puig i Isidre Pujatò aniquilà un regiment való de 750 homes, que anaven de Vic a Hostalric (Ariet, 1915). A través de les actes, però, sabem de la presència de tropes a la vila, ja que en la del 6 de gener, s'aprova una talla de 300 lliures de Barcelona per pagar les despeses ocasionades pels soldats allotjats. En el llibre d'òbits de la parròquia d'Arbúcies, s'ha trobat potser la que podria ser l'única referència contemporània del fet. En una nota al marge entre els dies 18 a 23 de gener, es diu: *En estos dies proxims passats, se enterraren molts soldats, que moriren a les escopetades, no saberem*

els noms (Illa, 1995). Referències posteriors, sobretot del segle XIX, són abundants, una de les quals es troba en la genealogia de la família Roquer, escrita a mitjan aquest segle, que es pot consultar a l'Arxiu Històric Municipal de La Gabella a Arbúcies.

L'interrogant, però, que sempre ens quedarà és el de si es tractava d'un fet magnificat per la historiografia nacionalista o bé si l'omissió en el llibre d'actes del comú és deguda a una qüestió de prudència política en aquells difícils moments.

EL FUNCIONAMENT DEL COMÚ

El comú o universitat era el sinònim de l'actual Ajuntament, i es reunia a l'església parroquial de la vila. El comú constava dels elements següents: la batllia, el consell ordinari, els jurats (escollits entre el consell), els síndics, els oïdors de comptes, els tallers, el cabaler de cera... Juntament amb la institució del comú es trobava el jutge de la cúria, vila i terme d'Arbúcies i el notari.

El Consell Ordinari. Els seus membres, a jutjar per les actes, devien ser de l'ordre d'uns 20. Eren triats per insaculació d'entre els representants de la vila (36 persones), els de pagès (50), els de la parròquia de Joanet (entre 14 i 20), els de les parròquies sufragànies de Cerdans (3) i de Lliors (de 3 a 6). Dels membres del consell ordinari sortien els diferents càrrecs del comú i presentaven al comte de Solterra la terna de la qual havia de sortir el batlle. El Consell es renovava anualment pel mes de juny, i solia prendre possessió pels volts de Sant Joan, concretament el diumenge després.

El batlle. En primer lloc es realitza una llista de 12 persones, pertanyents al Consell Ordinari, que concorren a batlle. D'entre elles el consell ordinari, a través del sistema d'insaculació o sort de rodolí, en triava tres, que eren presentades al comte de Solterra. Després, d'entre aquestes, el comte triava el batlle. L'elecció de la terna se solia fer el dia 6 de gener, i el nou batlle es nomenava per carnestoltes. El càrrec tenia una durada de 3 anys, però, a partir de 1717, es redueix a dos. En cas de defunció del batlle, com s'indica en l'acta del 18 de desembre de 1695, en què mor el batlle Miquel Rovira, el jutge podia nomenar un substitut.

La batllia d'Arbúcies o de N'Orri té el seu origen al s. XII i tenia caràcter hereditari. Va pertànyer a la família Orri i Negrell fins al s. XVII. Tanmateix, sovint hi havia sotsbatlles, regents o arrendataris. L'any 1634, la família Negrell ven la batllia a la família Regàs i el gener de l'any 1682 el comú d'Arbúcies la compra. A partir d'aquí començaran una serie de plets entre el comú i el comte de Solterra pel concepte de la batllia; per al comú es tractava d'una batllia de bastó, és a dir, de jurisdicció i govern, mentre que per al comte era una batllia de sac, per la

qual conservava el dret a nomenar batlles i fer justícia. De fet, malgrat la venda, els plets amb els Regàs tampoc no van cessar (Pladevall, 1994).

Aquesta compra de batllia queda reflectida en una acta del dia 27 de novembre de 1682, que transcrivim literalment, atès el seu interès:

«(...) han deliberat y determinat de que ates tenen notitia que lo Joseph Regas y Cavallaria, te gust de vendres lo basto de jurisdiccio de la dita vila; lo qual basto eo batllia es un dit Sr. Joseph Regas y Cavallaria. Per so considerant lo quant es de utilitat per lo poble y universitat comprar dit basto, eo Batllia en nom de la present universitat; determinan de comprar dit basto, eo Batllia de dit Regas y que per quant la present universitat nos troba ab diner comptant y volen que demane llicentia al molt egregi compte de Solterra, senyor natural de dita universitat, per poder pagar lo preu de dita venta, dels emoluments se acostuman de arrendar en la present vila en esta forma que per quant lo diner que per dit efecte se haura de manester lo hauran de manllevar ha sort de censal, del que procehira dels dit emoluments se haja de convertir per quitar dit censal y pagar las pentions de aquell y per sso se haja de elegar una persona idonea y de satisfatio al qual se li dona ple poder de cobrar los terssos de dit arrendament y convertir aquellas en quitatio o quitations del dit censal o censals que per dit efecte se hauran de manllevar y per quant per la effectuatio de asso necessita fer-sse diferents diligentias particularment representant al Il.lustre compte.»

A través de la lectura d'aquesta acta es veu clarament la interpretació del comú, segons la qual es tracta d'una batllia de bastó o jurisdicció. També s'observa un desajustament de dades referent al que a dalt s'ha dit. Efectivament es creu que al mes de gener la compra està feta i, pel contrari, l'acta ens reflecteix com en el mes de novembre encara no està ultimada. En una acta posterior, del 31 de gener de 1683, es veu com encara el tema no està tancat:

«(...) los quals tots unanimes y conformes han deliberat y determinat de que lo dit jurat Conill y Joan Pau Pujato, vajan a Barcelona per tractar la compra del basto de Batlla de dita vila, ab lo Il.lustre Joseph de Regas y Cavallarias y demanant-los per dit efecte tot y qualsevol poder sie manester y axi tots ho firman.»

Tanmateix, de l'acta del 2 de maig del mateix any es dedueix que el tema està tancat. També s'observa un matis important: el comú demana que se li reconeixin també els drets de batllia de sac:

«(...) los quals tots unanimes y conformes, han deliberat y determinat que los jurats de la present vila procurian en cercar una cosa per na de arrendament, porque aquella servesca per preso, mentres que lo basto de batllia de la dita vila y terme, sie de la present universitat, donant facultat ha dits jurats porque ajustan lo que per dita casa, se haura de pagar y axi matex han resolt ques donca una suplica al Il.ltre. compte, perquè se fassi crida publica, per reho de la batllia de sach que ha comprada la dita universitat, manant que los que fan censos... ha dita batllia los paguian al dit batlle per dita universitat fet y creat y axi tots ho firman.»

Els jurats. Eren escollits pel consell ordinari, anualment, coincidint amb la renovació d'aquest, que era l'equivalent a la constitució del comú. En total hi havia dos jurats: un per a la vila i l'altre per a pagès. En ocasions hi havia un tercer jurat, que representava la parròquia de Joanet. Els jurats tenien la capacitat de triar els oïdors de comptes, els tallers... Els jurats sortints eren nomenats jurats vells. A partir de 1717, els jurats reben el nom de regidors i passen de 2 a 4.

Els tallers. Eren aquells membres del consell ordinari, escollits pels jurats per a recaptar les talles (taxa o impost) que establia el comú. Els tallers eren escollits per cadascun dels jurats. El de la vila escollia quatre tallers i el de pagès 6, que es distribuïen de la manera següent: dos per al veïnat de les *ortas* o *orsas*, que correspondria als actuals veïnats de França i la Geneta, dos per al veïnat del damunt, que correspondria als veïnats del Vidal, Monjo i Lliors, i finalment els altres dos per al Rieral, que correspondria als actuals veïnats del Rieral, Mollfollada i Pujals.

Els oïdors de comptes. També eren escollits d'entre els membres del consell ordinari pels jurats; conseqüentment la durada del seu càrrec era també anual. Els oïdors eren els encarregats d'examinar i aprovar els comptes del comú. El total d'oïdors era de tres, un per a pagès, l'altre per a vila i el tercer per a Joanet, triats per cadascun dels jurats corresponents.

Els síndics. Seria un sinònim de conseller, de manera que els membres del Consell ordinari, inclosos els jurats, eren síndics. Quan calia representar el comú fora de la vila, en els diferents assumptes legals o econòmics que aquest tenia, s'escollien dos síndics, que en ocasions podien ser un o ambdós jurats, o bé dos altres membres del consell.

Cabaler de cera. Es tractaria de la persona nomenada pel comú per a negociar i fer tractes, com s'endevina de la cita de l'acta del dia 5 de juliol de 1711:

«Tantsolament donan facultat y poder a Pere Torrent caudaler de cera de dita vila qui se ha ofert en vendre y provehir de neu o glas per los

habitants y particulars de dita vila perque puga vendre la dita neu o glas en nom de la present universitat, havent de vendre aquella a ra-ho de buy diners la lliura de quiby.»

Obrer. Aquest era un càrrec vinculat més a l'església que al comú. L'obrer era el responsable de l'administració de les obres de la mateixa església o d'alguna de les confraries d'aquesta. Per extensió també es podia aplicar a aquell síndic que desenvolupava una activitat semblant en el comú.

Jutge. Seria un dels altres càrrecs deslligats del comú. A Arbúcies hi havia un jutge ordinari. A l'acta del dia 15 de juny de 1685, surt esmentat Joseph Morer com a jutge ordinari de la cúria, de la vila i del terme d'Arbúcies, i com a ciutadà honorat.

Notari. Era el que donava fe de totes les actes del comú. En el període de 1680 a 1740, trobem només dos notaris: Joan Pau Bayes(r) (1680-1695) i Aleix Milans, ciutadà honorat de Barcelona (1696-1730), que també surt citat com a notari i secretari de la universitat d'Arbúcies. Cal dir, però, que el rector i el jutge actuaven en ocasions de fedataris.

Malgrat el sistema d'elecció per insaculació (extracció d'una butlleta amb un nom de l'interior d'una bossa, on hi havia tots els elegibles) hi ha unes quantes famílies amb predomini en els càrrecs vinculats al comú o universitat, com es pot veure en els annexos. Així, com a personatges públics més destacats de l'època tenim: Josep Blanc, quatre vegades jurat; Francesc Ferrer, també quatre vegades jurat; Pau Ferrer, quatre vegades jurat i una batlle; Pere Fogueres de Monsoliu, cinc vegades jurat; Francesc Fogueres del Molí, dues vegades jurat i dues vegades batlle; Francesc Fogueras i Pujals, una vegada jurat i una vegada batlle, Josep Fogueres Ferrer, una vegada batlle; Josep Giral, quatre vegades jurat; Francesc Lleonart, quatre vegades jurat; Esteve Marlet, una vegada jurat i una vegada batlle; Narcís Morer, quatre vegades jurat; Pere Pares, quatre vegades jurat i una batlle; Josep Pirottilo, quatre vegades jurat; Isidre Pujato, qui segons la tradició fou un dels líders del **combat d'Arbúcies**, seria després dues vegades regidor (1728 i 1734) i una altra batlle (1740); l'altre líder, Francesc Puig, només fou una vegada regidor (1725) a més d'oïdor de comptes en diverses ocasions; Pere Quadras, dues vegades jurat i una batlle; Domènec Refart, quatre vegades jurat i dues batlle; Juan Refart, una vegada regidor i una batlle; Magí Rovira, tres vegades jurat i una batlle; Miquel Rovira, una vegada batlle; Joan Torra de la Pineda, quatre vegades jurat i dues batlle; Francesch Torrent del Mas, quatre vegades jurat; Miquel Vaguer, quatre vegades jurat; i Joan Vidal, quatre vegades jurat. En aquesta llarga lletania hem inclòs tots aquells que haguessin actuat de batlle o de jurat o regidor com a mínim quatre vegades. Els altres càrrecs del comú no han estat comptabilitzats.

Pel que fa als Regàs, tenen a veure amb l'adquisició de la batllia per part del comú, de la qual ja hem parlat. Els plets contra els Roquer són de diversa índole i tenen a veure amb la lluita pel control de certs monopolis del comú. El moment més àlgid de les disputes és l'any 1690. A continuació analitzarem els fets diacrònicament:

- 2 de juny de 1683. Els jurats del comú o universitat van a la Reial Audiència a Barcelona, per a responder d'unes lletres presentades per Josep Roquer, per raó de la batllia de sac.
- 18 de juliol de 1683. Es presenta causa contra Josep Roquer, pel que fa a la batllia de sac, pel delme i deute d'aquest.
- 19 de novembre de 1684. S'obliga a contribuir els masovers de les masies de la família Regàs i Roquer i també altres cavallers i ciutadans, i se'ls obliga a allotjar soldats. El comú també fa un requeriment a J. Roquer per no fer efectiu el pagament de talles.
- 15 de juny de 1685. S'arriba a una concòrdia amb els Roquer.
- 11 de setembre de 1689. Es posa a disposició dels allotjaments de soldats totes les cases de la família Roquer i de la Regàs, alhora que se'ls obliga a pagar les talles de les seves cases i masoveries. Només en queden exemptes les cases de la seva pròpia habitació.
- 9 d'abril 1690. Entrades a la Reial Audiència de Barcelona pel preu de la carn. La carnisseria era un monopoli dels Roquer.

Per altra banda, el comú va demanar a la parròquia que negués als Roquer la vara de tàlem, l'atxa o els llocs d'honor en les funcions públiques de l'església, a causa dels plets que havia posat i per l'impagament dels compromisos presos referents al retaule major i altres càrrecs de la parròquia.

- 7 de maig 1690. Es procedeix contra els Roquer per l'impagament del retaule major i pel de les talles i censos de les seves cases, a menys que presenti els títols conforme està exempt d'aquests pagaments.
- 27 d'agost de 1690. Requeriment per cobrar o embargar (prendre penyores) als Roquer.
- Novembre de 1690. Acord de protestar totes les causes dels Roquer, per raó dels plets que aquests tenen per la carnisseria i per la seva pretensió d'exempcions. També s'acorda no donar-los herbes ni pastures per al bestiar.

- 28 d'agost de 1697. Els jurats podran fer tallar la carn, en el cas que els Roquer no ho facin o no ho facin el dia que pertoca.
- 26 de juliol de 1711. El comú obliga els arrendadors de la carnisseria de Jeroni Roquer a acceptar els preus de la carn que el consell estipula.
- 3 de juliol de 1712. La lluita ja ha minvat i Mariano Roquer figura com a taller per a la vila del comú.
- 14 de febrer de 1717. És el darrer esclat de pugna. La universitat d'Arbúcies reclama a Salvador Regàs i a Jeroni Roquer, el pagament del donatiu reial.

Sembla clar que la lluita entre els interessos de la nova oligarquia rural, davant els representats de l'antic ordre feudal a Arbúcies (família Regàs i Roquer, que tenien els títols de cavallers i ciutadans honorats de Girona i Barcelona, respectivament), es va aferrissar entre l'any 1683, a partir de la compra dels drets de batllia per part del comú, i poc abans de la Guerra de Secessió (1712 aprox.). L'erosió dels antics drets d'aquestes famílies farà que s'incorporin com una més dins la nova classe dominant. Podem afirmar que fou la culminació d'un procés que va començar amb la davallada dels vescomtes de Cabrera i la fi de la Guerra dels Remences, amb totes les seves conseqüències socials i econòmiques. L'adquisició per part dels Sarriera, comtes de Solterra, de part dels antics drets dels Cabrera, serà un altre element a tenir en compte. No hi ha dubte que aquestes actes del naixement de l'Ajuntament d'Arbúcies, amb tots els seus atributs (batllia inclosa), representa també la generalització del sistema senyorial de l'Antic Règim, en un dels seus estadis més purs. Aquesta situació només començaria a canviar a Arbúcies amb la introducció de les formes de vida industrials a partir de començament del segle XX, sobretot a partir de l'augment d'influència econòmica de la classe empresarial i comercial, que s'anirà generalitzant a partir de la segona meitat del segle XX, fins a esdevenir la nova classe dominant.

NOTÍCIES SOBRE LA VILA

Aquestes actes també ens aporten interessant informació sobre els esdeveniments d'importància estrictament local, com anirem veient.

L'any 1681 es parla per primera vegada de les obres d'arranjament del retaule major. Concretament, el comú acorda fer-lo daurar, cosa que es durà a terme l'any 1687, a càrrec de Salvador Colobran, daurador de Centelles. No hi ha dubte que aquest retaule no té res a veure amb el gòtic tardà datat a final del segle XV i que es conserva actualment en el MNAC (núm. d'inventari 15785), dedicat a Sant Quirze i Santa Julita, patrons d'Arbúcies. Aquest retaule està documentat en bibliografia (Post, 1938; i Gudiol, J. & Alcolea, S., 1987). Sens

dubte es tracte del retaule fet a l'any 1654 per l'escultor de Vic, Feliu Vidal. Com molt bé se segueix a les actes, l'any 1690 el retaule encara no havia estat pagat del tot, encara es devien deu dobles, promesos per Josep Roquer, tal com havíem esmentat en l'apartat anterior.

L'any 1682, tenim una notícia curiosa: la sol·licitud d'instal·lar a la vila un convent de franciscans. També d'aquest any és la primera notícia de l'existència d'un mestre per a nens a Arbúcies. Es tracta de Josep Exau, pagat pel comú, per fer la tasca de mestre de minyons. Una altra notícia a tenir en compte és l'acord de transportar a Blanes 10 carros de fusta de faig, que el compte de Solterra va fer serrar. Malauradament no s'especifica la finalitat d'aquesta fusta, per tant no sabem si anava destinada a les drassanes de Blanes o bé al comerç marítim, del qual Blanes era el principal port selvatà.

L'any 1683, essent batlle Esteve Marlet, es parla de pagar tots els drets de bagatges pel servei del rei.

L'any 1686, s'aprova una talla de 300 lliures per fer el pont de la riera Major d'Arbúcies, que cal pensar que es trobava a l'actual carrer del Pont.

L'any 1689 es lloga com a predicador el comendador del monestir de la Mercè de Girona, Alexandre Roca.

L'any 1690, es parla de la necessitat de cobrir la vacant de rector, i sobretot s'esmenta per primera vegada en les actes l'existència de la *gavella* d'aiguardent, pólvora, neu o glaç.

L'any 1693, en una acta del 23 de març, s'especifica que l'arrendament dels emoluments de la universitat, entre els quals la fleca i la gabella del peix salat, de l'oli, de la sal, de l'aiguardent, del tabac, del plom, de la pólvora, de les faves, de la civada, de la neu, dels esclops, de les cartes i de la taverna, té una durada de 4 anys, i que els ingressos seran destinats a comprar blat per als pobres.

L'any 1697 es diu que amb els ingressos dels arrendaments de la fleca i la gabella es pagarà el predicador i el mestre de minyons. També es parla de l'arrendament de l'hostal. En una acta del 8 de març de 1711, s'especifica que els arrendaments es fan en pública subhasta a la plaça pública de la vila. En la mateixa acta també es diu que la universitat aplica un impost als traginers forasters per cada mercaderia que portin, equivalent a 4 diners per lliura. En una altra acta (5 de juliol) del mateix any s'especifica que la neu i el glaç són necessaris per als malalts.

L'any 1695, es diu que l'ensenyament de minyons farà referència a les matèries següents: gramàtica, llegir i escriure.

L'any 1712, es parla dels desastres provocats per una banda de malfactors. En aquest cas és interessant transcriure literalment els comentaris de l'acta:

«Representar a sa Magestat y Reial Consell la vexacio que suporta dita universitat per abrigarse en ella y sos individuos diferentes homens in-

cognits y altrament vagamundos y haver dita universitat y singulars de aquella, experimentat de poch temps acta part perpetrarse y insultarse diferents furts y robos per los camins publichs abrigats de boscura que passen y discorran dins lo terme y batllia y prop de aquella y altrament considerant que semblant gent ahora causa y intempestive va fins nocturnas composicions en las masias y parroquias solas la passadas de població a la present y de aculliment y ospedatge vos lo que es de gran perturbació a dits individus y utilitat publica de dita batllia, per lo que desitjant dita universitat y consell obrar per lo extructio de semblant gent ab lo vigor ço modo y forma que sa magestat Real... ..disposar y manar offerint dita universitat y singulars personas de aquella sacrificar vidas y hisendas per la captura de dits homens incognits y vagabundos que se trobaran refugiats dins los boscos y parts ocultas de dita batllia; per so dita universitat se digna sa magestat Real Sebat ordenar y manar despendir los ordes oportuns y convenients per a que pugan ab tota promptitud executar aquells attes lo exili hi pot haver en la tardansa si plau a sa Magestat manar ab batlles y jurats dels llochs quiscuns vehins de dita batllia quals son los del Marquesat de Aytona, Viladrau, Espinelbas, Sant Hilari, Osor y Santa Coloma de Farners, concorren en lo subsidi y axi be per llur part obren ab la matexa axpresio y acertada conducta, que se dignara sa magestat y Reial Consell de ordenar y manar a fi que aquells tingan abrichs ni refugis en los referits llochs de quiby.»

L'any 1717, s'esmenta en l'acta del 25 de juliol, l'aplicació del cadastre, eina fiscal que perdura fins als nostres dies. L'any 1727 es diu que aquest es paga a terços.

L'any 1723, s'esmenta per darrera vegada en aquest llibre el plet que la universitat d'Arbúcies manté amb Joanet a la Reial Audiència. Malauradament no hem pogut esbrinar l'origen d'aquest plet.

Aquesta és la informació que es pot treure d'una primera lectura d'aquest llibre d'actes, caldrà un estudi aprofundit per acabar d'extreure i interpretar tota la informació d'aquest interessant document, que ens explica com es consolidà a la nostra contrada el sistema senyorial, anomenat d'Antic Règim, superant els constrenyiments de l'antic ordre feudal.

BIBLIOGRAFIA

- ARIET, A., *La topografia mèdica de Viladrau*. Barcelona, Fidel Giró impressor, 1915.
 BOVER, A., Rueda, J. M., *El comportament demogràfic d'Arbúcies al segle XVII*. Col·legi Universitari de Girona, inèdit, 1977.

- GUDIOL, J., ALCOLEA, S., *Pintura gòtica catalana*. Barcelona, Polígrafa, 1987.
- ILLA, J., *Retaules de la parròquia d'Arbúcies*. Perxada, 1. Arbúcies, Regidoria de Cultura de l'Ajuntament d'Arbúcies, tardor de 1994.
- ILLA, I., *El procés de formació d'una vila: Arbúcies*. Aixa, 7. Arbúcies, Museu Etnològic del Montseny, La Gabella, 1995.
- LLORENS, J. M., *Els retaules de l'església parroquial d'Arbúcies*. Perxada 1. Arbúcies, Regidoria de Cultura de l'Ajuntament d'Arbúcies, 1994.
- MONTURIOL, A., *Un retaule per estudiar*. Perxada 1. Arbúcies, Regidoria de Cultura de l'Ajuntament d'Arbúcies, 1994.
- PLADEVALL, A., *La batllia d'Orri i Arbúcies*. Monografies del Montseny 9. Viladrau, Amics del Montseny, 1994.
- POST, CH., *A History of Spanish painting*. Vol.VII. Cambridge, Massachusets, inèdit, 1938.

ANNEX 1.

RELACIÓ DE BATLLES

18 juliol 1683	Esteva Marlet
13 gener 1686	Josep Fogueres Farrer
9 gener 1689	Joan Torra de la Pineda
6 gener 1692	Domingo Refart
6 gener 1695	Miquel Rovira
6 gener 1698	Domingo Refart
6 gener 1707	Pau Ferrer o Joseph Fugeras del Moli
1 juliol 1717	Francisco Fugueras y Pujals
10 juliol 1719	Pere Pares
12 juny 1721	Francesch Fogueras del Moli
15 novembre 1725	Pere Vaguer
2 maig 1727	Magi Rovira
2 febrer 1730	Joan Torra
9 novembre 1732	Francisco Fogueras del Moli
10 agost 1735	Pere Quadras
2 agost 1736	Joan Refart
23 abril 1740	Isidro Pujato

ANNEX 2.

RELACIÓ DE JURATS (1680-1740)

1680	Pera March i Joseph Pirotillo
1682	Carlos Fogaroles i Esteva March

Juliol 1682	Pau Conill i Francesch March i Pujato
4 juliol 1683	Joan Marcus i Pera Joan Clopes
2 juliol 1684	Domingo Refart i Pera Fogueras de Monsoliu
8 desembre 1684	Francesch Pujato i Joan Vidal?
28 abril 1685	Domingo Refart i Pera Fogueras de Monsoliu
16 setembre 1685	Francesch Pujato i Joan Vidal
7 juliol 1686	Pera Joan Giralt i Joseph Pirotillo (Roch Pirotillo)
6 juliol 1687	Francesch Lleonart i Joan Pons
4 juliol 1688	Lluys Rovira i Pera Ripoll i Riera
3 juliol 1689	Francesch Pujato i Pau Mollfulleda
26 juny 1690	Magi Dorcha y Joseph Pirutillo
9 juliol 1691	Miquel Vaguer y Joan Vidal
6 juliol 1692	Francesch Farrer i Esteva Marlet
29 juny 1693	Esteva Conill i Pera Riera y Ripoll
29 juny 1694	Joan Torra de la Pineda i Francesch Lleonart
10 juliol 1695	Juan Pau Pujato i Miquel Vaguer
7 octubre 1696	Pera Fogueras de Monsoliu i Francisco Fogueras i Pujals
7 juliol 1697	Pau Ferrer i Joseph Blanch
6 juliol 1698	Joan Vidal y Pera Ferran
9 juliol 1699	Joan Pujato i Fransech Farrer
4 juliol 1700	Pau Mollfulleda i Miquel Vaguer
29 juny 1701	Pere Torrent i Quirze Pasqual
2 juliol 1702	Antich Rovira i Francesch Pons
8 juliol 1703	Joan Buxau i Pera Fogueras de Monsoliu
13 juliol 1704	Joan Vidal i Pere Pares
12 juliol 1705	Pau Ferrer i Onofre Riera
8 juliol 1706	Domingo Refart i Quirse Pasqual
3 juliol 1707	Miquel Vaguer i Joseph Blanch
5 juliol 1708	Francesch Llaonart i Joan Torra de la Pineda
7 juliol 1709	Pera Fogueras de Monsoliu i Francesch Ferrer
6 juliol 1710	Domingo Refart i Francesch Torrent del Mas
5 juliol 1711	Juan Pujato i Pere Ferran, substituït per defunció per Pere Marcus
26 juny 1712	Sebastia Torrent i Joseph Blanch
25 juny 1713	Onofre Riera i Pera Pares
8 juliol 1714	Francesch Torrent del Mas i Joseph Giralt
9 juliol 1715	Anthoni Morer i Thomas Pujato
29 juny 1716	Joseph Mollfulleda i Magi Rovira
1 juliol 1717	Marcello Conill i Quirze Pasqual, que és substituït per malaltia per Joan Pasqual

A partir de 1717 hi ha un canvi de funcionament del comú o universitat, la denominació de jurat va essent substituïda per la de regidor i passa a ser de 4 membres.

12 maig 1719	Francesch Torrent del Mas, Narcis Morer, Joseph Giralt i Pere Vaguer
23 juny 1720	Francesch Ferrer, Joan Quadras, Francesch Llahonart i Miquel Villaret
31 març 1722	Magi Rovira, Joseph Blanch, Antoni Orta i Francisco Pons
13 abril 1723	Valeri Giralt, Joan Torra, Onofre Riera i Thomas Pujato
3 maig 1724	Pasqual Llobet, Pere Pares, Francesch Torrent del Mas i Narcis Morer
6 maig 1725	Isidro Fugarolas, Joan Pujol, Francesch Puig i Isidro Fogueras del Moli
26 maig 1726	Pau Ferrer, Francisco Fogueras del Moli, Joseph Giralt i Pera Quadras
2 febrer 1727	Juan Refart, Joseph Vardaguer, Miquel Villaret i Juan Pasqual
Agost 1728	Pere Torrent, Sadurni Miropeig, Joan Torra, Isidro Pujals
12 maig 1729	Vlaeri Giralt, Pera Pares, Isidro Fogueras de Monsoliu i Francesch Blanch
19 maig 1730	Antoni Horta, Felix Ferrer, Narcis Morer i Salvador Vidal
22 març 1731	Joseph Giralt, Joan Pujol, Joseph Pujals, Joan Riera de la Pineda
24 febrer 1732	Isidro Fogarolas, Joan Portas (Torras), Miquel Torrent del Mas i Pera Ferrer
29 juny 1733	Francesch Llobet, Pera Marcus, Francisco Pons i Pera Quadras
7 febrer 1734	Pau Ferrer, Pera Lligonya, Isidro Pujato i Miquel Vilaret
20 març 1735	Pere Aulet, Mariano Ridorsa, Pere Vaguer i Francesch Borser
20 febrer 1736	Joseph Verdaguer, Marti Puig, Antoni Massaguer i Pera Joan Recarens
21 abril 1737	Magi Rovira, Joseph Duran i Joan Pasqual
21 abril 1738	Thomas Pujato, Francesch Fogueras del Moli i Salvador Vidal
23 abril 1740	Pere Vaguer, Joan Batlle, Joan Tosell, Pere Ferrer i Joseph Torra

ANNEX 3.
FREQUÈNCIA DE CÀRRECS

<i>Noms</i>	<i>Jurats</i>	<i>Batlles</i>
Aulet, Pere	1	
Batlle, Joan	1	
Blanch, Francesch	1	
Blanch, Joseph	4	
Borser, Francesch	1	
Buxau, Joan	1	
Clopes, Joan	1	
Conill, Esteve	1	
Conill, Marcello	1	
Conill, Pau	1	
Dorcha, Magi	1	
Duran, Joseph	1	
Farrer, Francesch	4	
Ferras (N), Pera	2	
Ferrer, Felix	1	
Ferrer, Pau	4	1
Ferrer, Pere	1	
Fogarolas, Isidro	2	
Fogaroles, Carlos	1	
Fogueras de Monsoliu, Pere	5	
Fogueras del Moli, Francisco	2	2
Fogueras del Moli, Francisco	2	
Fogueras i Pujals, Francisco	1	1
Fogueres Ferrer, Joseph		1
Giralt, Joan	1	
Giralt, Joseph	4	
Giralt, Valeri	2	
Lleonart, Francesch	4	
Lligonya, Pere	1	
Llobet, Francesch	1	
Llobet, Pasqual	1	
March, Esteve	1	
March, Francesch	1	
March, Pere	1	
Marcus, Joan	1	
Marcus, Pere	2	

<i>Noms</i>	<i>Jurats</i>	<i>Batlles</i>
Marlet, Esteve	1	1
Massaguer, Antoni	1	
Miropeiz, Sadurni	1	
Mollfulleda, Joseph	1	
Mollfulleda, Pau	2	
Morer, Anthoni	2	
Morer, Narcis	4	
Orta, Antoni	2	
Pares, Pere	4	1
Pasqual, Joan	3	
Pasqual, Quirze	3	
Pirotillo, Joseph	4	
Pons, Francesch	3	
Pons, Joan	1	
Portas (Torras), Joan	1	
Puig, Francesch	1	
Puig, Marti	1	
Pujal, Joan	1	
Pujals, Isidro	1	
Pujals, Joseph	1	
Pujato, Francesch	1	
Pujato, Isidro	2	1
Pujato, Juan Pau	3	
Pujato, Thomas	3	
Quadras, Joan	1	
Quadras, Pere	2	1
Refart, Domingo	4	2
Refart, Juan	1	1
Ridrosa, Mariano	1	
Riera de la Pineda, Joan	1	
Riera, Onofre	3	
Ripoll Riera, Pera	2	
Rovira, Antich	1	
Rovira, Lluís	1	
Rovira, Magi	3	1
Rovira, Miquel		1
Torra de la Pineda, Joan	4	2
Torra, Joseph	1	
Torrent del Mas, Francesch	4	

<i>Noms</i>	<i>Jurats</i>	<i>Batlles</i>
Torrent del Mas, Miquel	2	
Torrent, Pere	1	
Torrent, Sebastia	1	
Tosell, Joan	1	
Vaguer, Miquel	4	
Vaguer, Pere	3	1
Vardaguer, Joseph	1	
Vidal, Joan	4	
Vidal, Salvador	2	
Villaret, Miquel	2	

ANNEX 4.

RELACIÓ DE COGNOMS ARBÚCIENCS PRESENTS EN LES ACTES DEL COMÚ (1680-1740)

Adrobau	Costa	Horta
Agell	Crous	Isglesias
Artigues	Curador	Janet
Aulet	Dorcha	Jutglat
Aymerich	Duran	Lafont
Barlet	Farrer	Llaunart
Barnich	Farrer de Lliors	Llaurador
Batlle	Ferrari	Llironya
Blanch	Ferras(n)	Llobet
Boig	Ferres	Llosach
Borser	Flaquer	Marcus
Boxo	Fogueras	March
Brasser	Fogueras Monsoliu	Marlet
Brull	Fogueres del Moli	Mas
Busquets	Folgaroles	Masmiquel
Buxau	Fonseca	Maso
Call	Fontiguell	Massaguer
Calm	Fortuny	Matamala
Casademunt	Fraser	Matamalella
Clopes	Gallart	Mataro
Coll	Giralt	Mestrapera
Coma	Gort de Lliors	Mestre
Conill	Govern	Miralpeix
Cortina	Grau	Miro

Molist
Mollfulleda
Mora
Morer
Ninou
Nofra
Palanca
Pando
Panella
Pares
Pasqual
Pasqualet
Pere Crous
Pirutillo
Pla
Planas
Pons
Portas(torras)
Puig
Pujals

Pujato
Pujol
Quadras
Recarens
Refart
Regas
Reig
Ridorsa
Riera
Ripoll
Riudecos
Riumbau
Roch
Rocha
Rochats
Roquer
Rovira
Ruger
Sabater
Sellabona

Serra
Serrahima
Serrat
Subira
Tahull
Tornes
Torra
Torra de la Pineda
Torrent
Torrent del Mas
Tosell
Ullastre
Vaguer
Vallicrosa
Vaquer
Vardaguer
Vicens
Vidal
Vilar
Villaret